

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15).

Η Έκθεση του ΟΗΕ είχε ως αντικείμενό της τη βιοποικιλότητα.

Οι στόχοι που προτείνεται να υιοθετηθούν είναι οι ακόλουθοι:

- Η αλλαγή του αγροτικού-διατροφικού συστήματος, η αναμόρφωση της γεωργικής παραγωγής και η αλλαγή των καταναλωτικών συνηθειών
- Η ενίσχυση της αντοχής του οικονομικού συστήματος με μέτρα από τις κυβερνήσεις
- Μετατόπιση από το δόγμα της ανάπτυξης στη στόχευση της ποιότητας ζωής.

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Αναλογία εντοπίζεται στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ανάμεσα στη Νήσο του Πάσχα και στον πλανήτη Γη. Η πρώτη υπέστη αποψίλωση και γνώρισε υπερπληθυσμό, ενώ ο δεύτερος υφίσταται μόλυνση και υπερθέρμανση.

Η αναλογία σχετίζεται άμεσα με το θέμα του κειμένου (και την πρόθεση του συντάκτη του) που είναι η ανθρώπινη παρέμβαση στη φύση, δράση που οφείλεται στην απληστία του και έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή της φύσης και κατ' επέκταση της ανθρώπινης ζωής.

Αυτό το καταλαβαίνουμε από σχετικές φράσεις που υπάρχουν στην παράγραφο: «Το ηθικό δίδαγμα αυτής της ιστορίας;», «Όσο ο πλανήτης εξακολουθεί να θερμαίνεται κι εμείς εξακολουθούμε να καταναλώνουμε και να ρυπαίνουμε, η Νήσος του Πάσχα φαντάζει ως μια τέλεια μεταφορά για το μέλλον μας.»

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Πρόθεση του συγγραφέα στο Κείμενο 1 είναι να μας προβληματίσει και να μας ευαισθητοποιήσει μέσα από το παράδειγμα της νήσου του Πάσχα για τις συνέπειες που

έχει η ανεξέλεγκτη ανθρώπινη παρέμβαση στο περιβάλλον και στον ίδιο τον άνθρωπο. Δύο γλωσσικές επιλογές που υπηρετούν την πρόθεσή του είναι:

- Ερωτήματα που προβληματίζουν (Τι είχε προκαλέσει όλη αυτή τη δυστυχία;).
- Η ενεργητική σύνταξη (Λάξευαν, απαιτούσαν κ.ά.) που υποστηρίζει την αφήγηση της ιστορίας της νήσου του Πάσχα (με την αφήγηση ο συγγραφέας προσεγγίζει συναισθηματικά τον δέκτη και μεταδίδει με πιο απλό και εύληπτο τρόπο το μήνυμά του).
- Ο μεταφορικός λόγος (δεν χόρταιναν: συνυποδήλωση της απληστίας των κατοίκων)
- Η εναλλαγή ρηματικών προσώπων, με χρήση α' πληθυντικού (συλλογική υπόθεση) και β' πληθυντικού (προτροπή που ενισχύεται με την προτρεπτική προστακτική «Αναλογιστείτε») στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1.

Από την άλλη, στο Κείμενο 2, το οποίο αποτελεί δημοσίευμα στον ημερήσιο τύπο, είναι προφανής στη μεγαλύτερη έκτασή του η πρόθεση του συντάκτη να δώσει πληροφορίες για το περιεχόμενο της έκθεσης της Διακυβερνητικής Επιστημονικής και Πολιτικής Πλατφόρμας για τη Βιοποικιλότητα και τις Υπηρεσίες Οικοσυστήματος (IPBES), η οποία αποτελείται από 145 εμπειρογνώμονες από 59 χώρες του ΟΗΕ, για την Βιοποικιλότητα. Δύο γλωσσικές επιλογές που υπηρετούν την πρόθεση αυτή είναι:

- Η παθητική σύνταξη (πρέπει να σημειωθεί, αμβλύνηκε, να επιδεινωθεί κ. ά.), η οποία δημιουργεί σοβαρό ύφος λόγου, κατάλληλο για αντικειμενική μετάδοση πληροφοριών.
- Η κυριολεκτική/αναφορική λειτουργία της γλώσσας (π.χ. «Σύμφωνα με τους επιστήμονες, πρώτος στόχος πρέπει να είναι η αλλαγή του αγροτικού-διατροφικού συστήματος.»), που μεταφέρει το μήνυμα με περισσότερο πληροφοριακό τρόπο.
- Η επιλογή του τρίτου ενικού και πληθυντικού ρηματικού προσώπου, για να αποδοθεί το περιεχόμενο της Έκθεσης σε ύφος που ταιριάζει σε κείμενο που πληροφορεί (σοβαρό).
- Η εναλλαγή πλάγιου και ευθέος λόγου για την απόδοση ξένων σχολίων, που ενισχύουν την αντικειμενική μετάδοση των πληροφοριών (άποψη του ειδικού Εντουάρντο Μπρουντίτσιο που συμμετείχε στην έρευνα και στη σύνταξη της Έκθεσης).

Είναι προφανές ότι και τα δύο κείμενα αφορούν την ευθύνη του ανθρώπου απέναντι στη βιωσιμότητα του φυσικού περιβάλλοντος και των ειδών του, παρουσιασμένα, ωστόσο, με διαφορετικό τρόπο γραφής και λειτουργίας της γλώσσας.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Επισημαίνεται ότι ο/η μαθητής/-τρια εκφράζει την προσωπική του/της τοποθέτηση με αφήγηση το λογοτεχνικό κείμενο και ότι οποιαδήποτε απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.

Στην αρχή του ποιήματος δίνονται οι χωροχρονικές συντεταγμένες της «ιστορίας»: παραθαλάσσια τοποθεσία, ψαροταβέρνα κάποιο καλοκαίρι. Η αρχική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου χαρακτηρίζεται από ευδιαθεσία και αίσθημα καλοτυχίας: «Ξεχείλιζε το θέρος στο νησί/η θάλασσα σπινθήριζε στο βάθος./Στην παραλία πλήθος .../πάλι καλά που βρήκαμε τραπέζι.», η οποία αποδίδεται με πρωτότυπους συνδυασμούς λέξεων με μεταφορική χροιά «Ξεχείλιζε το θέρος στο νησί» και αναστροφή/ανατροπή παροιμιακών εκφράσεων/γνωμικών: «Ένα κορίτσι σαν το γάλα μες στις μύγες/παρέδωσε τη λίστα με τα ψάρια». Η μετέπειτα δέση/εξέλιξη της ιστορίας επιφέρει μετασχηματισμό της κατάστασης· η πρόκλησή της οφείλεται στην «τύχη» του αστακού: «Προβλέψιμο το τέλος της παράστασης/απ' το περίοπτο γυαλί στην κατσαρόλα./Χίλιες φορές τινάχτηκε ψηλά./Χίλιες φορές σπαρτάρησε πριν φύγει.». Το ποιητικό υποκείμενο δεν μένει ασυγκίνητο στο «βλέμμα του αστακού που μου μιλούσε». Την περιγραφή και την αφήγηση των –συνηθισμένων σε μια ταβέρνα- γεγονότων διαδέχεται ο καυτηριασμός τους από τους –με ειρωνικό, περιπαικτικό ύφος- διατυπωμένους στίχους: «Τρεμόσβηνε το βαλς των πιρουνιών/ήταν η ώρα η καλή των οδοντογλυφίδων.» Το τέλος επέρχεται και η λύση αφορά τις αναδυόμενες ενοχές που «τύπτουν» τη συνείδηση του ποιητικού υποκειμένου σχετικά με τη μοίρα μιας έμβιας οντότητας που είναι βρώσιμη και κατ-αναλώσιμη, εκφρασμένη σε α' ενικό και με κτητική αντωνυμία α' προσώπου: «Φόρεσα τα γυαλιά μην προδοθώ/πως έκρυβα στο βλέμμα μου βαθιά/το βλέμμα του αστακού, το ραγισμένο». Οι καταληκτικοί αυτοί στίχοι μάλλον συνιστούν έναν απολογητικό εσωτερικό μονόλογο για τη σχέση μας με τα ζώα.

Ο/Η μαθητής/-τρια, ανάλογα με τον παραστατικό του/της κύκλο και τον βαθμό αναγνωστικής ανταπόκρισης, κρίνει την αντίδραση του ποιητικού υποκειμένου. Να σημειωθεί ότι η κρίση πρέπει να είναι τεκμηριωμένη.